

UDK: 339.9
Bibliid 0543-3657, 63 (2012)
God. LXIII, br. 1145, str. 5–15.
Pregledni članak
Primljen: 17. novembar 2011.

*Sandra STOJADINOVIĆ JOVANOVIĆ*¹

Ostvareni nivo globalizacije svetske privrede

SAŽETAK

Istraživanja procesa globalizacije su brojna i nisu nova. Pitanje globalizacije je neizbežno prisutno u svakoj materiji koja se bavi pitanjima savremene svetske privrede i savremenog ambijenta poslovanja. Rad će analizirati proces globalizacije iz jednog novog ugla, nastojeći da kroz teorijske debate utvrdi nivo do koga je ovaj proces ostvaren. Analiza ostvarenog nivoa globalizacije svetske privrede je veoma značajna, jer ostvareni nivo globalizacije determiniše poslovni ambijent i uokviruje ukupno poslovno okruženje. Brojne kontroverze su prisutne u vezi sa razmatranjem ostvarenog nivoa globalizacije, a ključno neslaganje je usmereno na pitanje stepena i značaja promena u svetskoj privredi.

Ključne reči: globalizacija, svetska privreda, internacionalizacija.

Uvod

Istraživanje procesa globalizacije nije novo. Ovaj proces je već godinama, sa njegovim intenziviranjem, u žiži interesovanja i istraživanja. Pitanje globalizacije je neizbežno prisutno u svakoj materiji koja se bavi pitanjima savremene svetske privrede i savremenog ambijenta poslovanja. O ovom procesu se raspravlja kako u stručnim časopisima, tako i na savetovanjima, okruglim stolovima, kao i brojnim forumima putem elektronskih medija. Analizira se iz različitih uglova: ekonomskih,

¹ Doc. dr Sandra Stojadinović Jovanović, Ekonomski fakultet, Univerzitet u Kragujevcu. Email: sandra@kg.ac.rs. Rad je rezultat rada na projektu Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu „Primena savremenih metoda menadžmenta i marketinga u unapređenju konkurentnosti preduzeća u Srbiji u procesu njene integracije u Evropsku uniju”, broj 179062, pod okriljem Ministarstva prosvete i nauke Republike Srbije za period 2011–2014. godina.

političkih, socijalnih, ekoloških. Radi se o procesu koji zahvata sve delove Zemljine kugle, te zanimanje za njega ne prestaje.

Rad će nastojati da analizira proces globalizacije iz jednog novog ugla, nastojeći da utvrdi nivo do koga je ovaj proces ostvaren. Analiza ostvarenog nivoa globalizacije svetske privrede je veoma značajna, jer ostvareni nivo globalizacije determiniše poslovni ambijent i uokviruje ukupno poslovno okruženje. Brojne naučne rasprave su prisutne pri razmatranju i razumevanju ostvarenog nivoa globalizacije, a ključno neslaganje se javlja kod determinisanja stepena i značaja promena u svetskoj privredi.

Kontroverze o ostvarenom nivou globalizacije svetske privrede

Međunarodni monetarni fond (MMF) definiše globalizaciju kao širu i dublju integraciju, kao rastuću ekonomsku međuzavisnost zemalja širom sveta kroz rastući obim i raznovrsnost međunarodnih transakcija robom i uslugama i međunarodnih tokova kapitala, i takođe kroz bržu i rasprostranjeniju difuziju tehnologije.² Mišljenja su različita. Prema jednim, to je proces kojim se svetska privreda transformiše od skupa nacionalnih i regionalnih tržišta u skup tržišta koja funkcionišu bez obzira na nacionalne granice.³ Prema drugima, globalizacija znači istovremene efekte tri ključne promene: ubranu internacionalizaciju proizvodnje, veoma povećanu mobilnost kapitala, i veću mobilnost znanja i informacija od komunikacije porukama do transfera tehnologije.⁴ Prema trećima, globalizacija predstavlja fundamentalnu promenu u načinu organizacije svetske privrede (i svetske politike) koji dovodi u pitanje teritorijalni suverenitet.⁵ Globalizacija se može razmatrati i kao *proces* koji ide u pravcu produbljivanja ekonomske međuzavisnosti između institucija i zemalja.⁶

² International Monetary Fund, 1997, *World Economic Outlook*, May 1997, Washington, IMF, p. 45.

³ Hood, Neil and Stephen Young, 2000, *Globalization, Multinational Enterprises and Economic Development*, in: Hood, Neil and Stephen Young (editors), 2000, *The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development*, Macmillan Press Ltd, London, Great Britain, p. 4.

⁴ Strange, S., 1997, *An International Political Economy Perspective*, in: Dunning J. (ed.), *Governments, Globalization and International Business*, Oxford, Oxford University Press, pp. 132-145, in: Hood, Neil and Stephen Young (editors), 2000, *The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development*, Macmillan Press Ltd, London, Great Britain, p. 4.

⁵ Kobrin, Stephen J., 2003, *Sovereignty @ Bay: Globalization, Multinational Enterprise, and the International Political System*, in: Rugman, Alan M. and Thomas L. Brewer (editors), 2003, *The Oxford Handbook of International Business*, University Press, Oxford, p. 193.

⁶ Dunning, John H., 2000, *Globalization and the Theory of MNE Activity*, in: Hood, Neil and Stephen Young (editors), 2000, *The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development*, Macmillan Press Ltd, London, Great Britain, p. 21.

Pod globalizacijom se može podrazumjevati i proces rastuće međuzavisnosti između društava tako da događaji u jednom delu sveta sve više imaju uticaja na ljude i društva koji su udaljeni.⁷ Društva sve više bivaju pod uticajem događaja u drugim društvima.

Možemo usvojiti i mišljenje da je globalizacija jedan relativno nov izraz za neke stare procese koji su se ranije samo drugačije nazivali. Tako se, kao sinonimi ili termini bliski globalizaciji, koriste globalna integracija, univerzalizacija, internacionalizacija, transnacionalizacija, deterritorijalizacija ili amerikanizacija, dok se kao termini za procese suprotne globalizaciji koriste lokalizacija, izolacija, dezintegracija, fragmentacija ili polarizacija.

U radovima brojnih autora, koji se bave analizom ostvarenog nivoa globalizacije svetske privrede, mogu se izdvojiti dva ključna pristupa *hiperglobalistički i skeptični*, dok se druga mišljenja mogu svrstati između njih. Prema *hiperglobalističkom pristupu*, čiji je glavni pobornik Kenichi Omae (*Kenichi Ohmae*⁸), ključni agenti globalizacije i izvor efikasnosti i rasta su transnacionalne kompanije. Sam proces globalizacije treba da se ohrabri i da mu se otklone sve prepreke, među koje spadaju i nacionalne države sa preteranom regulacijom i neujednačenim regionalnim razvojem. Zato se Omae zalaže za nestanak nacionalne države i pojavu manjih, više razvojno homogenih regionalnih država. *Hiperglobalisti* smatraju da mi danas živimo u bezgraničnom svetu u kome „nacionalno“ više nije važno. „Globalizacija“ je novi ekonomski, kao i politički i kulturni, ekonomski poredak. Prema njima, mi živimo u svetu u kome nacionalne države više nisu značajni akteri ili značajne ekonomske jedinice i u kome su ukusi potrošača i kulture homogenizovani i zadovoljavaju se obezbeđivanjem standardizovanih globalnih proizvoda koje proizvode globalne korporacije bez obzira na mesto ili zajednicu. Stoga tvrde da je „globalan“ prirodni poredak stvari u današnjem tehnološki vođenom svetu u kome su vreme i prostor kompresovani, „kraj geografije“ je stigao i svuda postaje isto. Iako je ovakvo shvatanje globalnog sveta postalo široko prihvaćeno, postoje i oni koju zastupaju više *skeptičnu* poziciju, smatrajući da se o „globalizaciji“ tekuće situacije preteruje. Pristup sadržan u *skeptičkoj tezi*, čiji su pobornici Karnoj (*Carnoy*), Hirst (*Hirst*) i Tomson (*Thompson*),⁹

⁷ Baylis, John and Steve Smith, 2001, *Globalization and its Precursors*, in: Baylis, John and Steve Smith (editors), 2001, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford University Press, New York, p. 7.

⁸ Ohmae, Kenichi, 1994, *The Borderless World*, London, HarperCollins, prema: Johnson, Debra and Colin Turner, 2003, *International Business: Themes and Issues in the Modern Global Economy*, Routledge, London, p. 10, i: Ohmae, Kenichi, 1991. i 1995, prema: Ietto-Gillies, Grazia, 2003, *The role of transnational corporations in the globalisation process*, in: Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK, pp. 142-143.

⁹ Hirst, Paul and Grahame, Thompson, 2003, *The future of globalisation*, in: Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK, pp. 17-20.

Satklif (*Sutcliffe*) i Glin (*Glyn*)¹⁰ počiva na tezi da je proces globalizacije preuveličan i da, u stvarnosti, većina međunarodnih aktivnosti transnacionalnih kompanija ima vrlo jaku bazu u matičnoj zemlji, kao i da nacionalne države nisu izgubile na značaju i da su podjednako važne kao i do sada. Po njihovom mišljenju svetska privreda je bila više otvorena i više integrisana u periodu od 1870. do 1914. godine nego što je danas.

Suprotstavljeni pristupi u analizi ostvarenog nivoa globalizacije mogu biti predstavljeni i na način prikazan u Tabeli 1.

Između ova dva pristupa, koji se nalaze na suprotnim krajevima ideološkog spektra, mogu se naći i druga mišljenja. Tako Held (*Held*) vidi globalizaciju kao proces globalne transformacije sličan drugim istorijskim procesima globalnog dometa, ali mnogo napredniji u geografskoj rasprostranjenosti i intenzitetu. Česnajs (*Chesnais*) glavnu osnovu procesa globalizacije vidi u finansijama. Po njegovom mišljenju, deregulacija i politike liberalizacije 1980-ih godina su pokrenule snage koje su vodile ka novom režimu kapitalističke akumulacije kojim su dominirale finansije. Leti-Gils (*Ietto-Gillies*) ističe drugačiji pogled na uzroke globalizacije, polazeći od premise da tekući ekonomski i socijalni razvoj karakterišu dve specifične vrste inovacija: tehnološka inovacija (na polju komunikacija i informacija) i organizaciona inovacija (koja dozvoljava specifičnim učesnicima u ekonomskom sistemu – transnacionalnim kompanijama, da koriste informaciono-komunikacione tehnologije da unaprede proizvodne snage). Ističe da su obe vrste inovacija, i organizacionu i tehnološku, do sada većinom koristile transnacionalne kompanije, kao i da, iako sve organizacione inovacije ne doprinose razvoju proizvodnih snaga, mnoge doprinose. Otuda je, prema Leti-Gils, prostor za dalji razvoj i eksploataciju inovacija, od strane samih transnacionalnih kompanija kao i drugih aktera u ekonomskom sistemu, ogroman.¹¹

Na ovaj način, na jednoj strani imamo shvatanje da mi zaista živimo u novoj, globalizovanoj svetskoj privredi u kojoj našim životima dominiraju globalne snage. Na drugoj strani imamo shvatanje da se nije sve tako mnogo promenilo; da mi još uvek živimo u internacionalnom, pre nego u globalnom svetu u kome su nacionalne snage ostale veoma značajne.¹² Možemo reći da istina leži negde između.

¹⁰ Sutcliffe, Bob and Andrew, Glyn, 2003, *Measures of globalisation and their misinterpretation*, in: Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK, pp. 61-77.

¹¹ Prema: Ietto-Gillies, Grazia, 2003, *The role of transnational corporations in the globalisation process*, in: Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK, pp. 142-143.

¹² Sredojević, Dragoslava, Stojadinović Jovanović, Sandra i Momčilo Vasiljević, 2009, *Međunarodni biznis*, Visoka poslovna škola strukovnih studija, Valjevo, str. 30.

Tabela 1: Suprotstavljeni pristupi u debati o globalizaciji

Hiperglobalistički pristup

- *Omae (Ohmae)*, 1995: Današnja globalna privreda istinski je bezgranična. Informacije, kapital i inovacije teku širom sveta najbržom brzinom, omogućene tehnologijom i stimulisane željama potrošača da dođu do najboljih i najmanje skupih proizvoda.
- *Fridman (Friedman)*, 1999: Ono što je novo danas je stepen i intenzitet kojim svet biva povezan u jedno globalizovano tržište i selo. Ono što je, takođe novo, jeste broj ljudi i zemalja koji su sposobni da učestvuju u današnjoj globalizovanoj privredi i informacionim mrežama, kao i da budu pod njihovim uticajem... Ova nova era globalizacije ... je turbo-sistem.
- *R.B. Railh (R.B. Reich)*, 1991: Mi živimo u transformaciji koja će preurediti politiku i ekonomiju dolazećeg veka. Neće postojati nacionalni proizvodi ili tehnologije, niti nacionalne kompanije, niti nacionalne industrije. Neće više biti nacionalnih privreda, bar na način kako mi razumemo taj koncept... Pošto se gotovo svaki faktor proizvodnje – novac, tehnologija, fabrike, oprema – lako kreće preko granica, sama ideja o američkoj privredi postaje beznačajna, kao i pojmovi američke kompanije, američki kapital, američki proizvodi i američka tehnologija. Slična transformacija pogađa svaku drugu naciju, neke brže i dublje nego druge; svedoči Evropa, kovitlajući se ka ekonomskoj uniji.
- *Gidens (Giddens)*, 1999: Globalizacija, kako smo je doživeli, u mnogim aspektima nije samo nova već i revolucionarna... Globalizacija je politička, tehnološka i kulturna, kao i ekonomska.

Skeptičan pristup

- *Hirst i Tomson (Hirst i Thompson)*, 1992: Mi nemamo potpuno globalizovanu privredu, mi imamo međunarodnu privredu i nacionalne politike kao reakciju na nju.
- *Rugrok i van Tuler (Ruigrok i van Tulder)*, 1995: Izgleda da je globalizacija onoliko preuveličavanje koliko je ideologija i analitički koncept.
- *Glin i Satklif (Glyn i Sutcliffe)*, 1992: Sistem je... postao više integrisan ili globalizovan u mnogo aspekata... međutim ono u šta je prerastao je još uvek veoma daleko od globalno integrisane privrede... Ukratko, svetska privreda je značajno više globalizovana nego 50 godina pre, ali mnogo manje nego što je teorijski moguće. Na mnogo načina je manje globalizovana nego 100 godina pre. Rašireno mišljenje da je postojeći stepen globalizacije na neki način nov i bez presedana je, stoga, netačno.

Izvor: Dicken, Peter, 2004, *Global Shift: Reshaping the Global Economic Map in the 21st Century*, Sage Publications Ltd, London, p. 11.

označava promenu ka fragmentaciji i smanjenoj internacionalizaciji. Bezgranični svet je globalan u tom smislu da su, kao rezultat promena politika i brzog razvoja transportnih i komunikacionih tehnologija, nacionalne granice nebitne.

Do izvesnog stepena, fenomen „bezgraničnog sveta“ je slabo održiv, jer lako može biti oboren brojnim primerima istrajnosti moći i uticaja nacionalnih država ili jakih kulturnih razlika između zemalja. Međutim, ovo ne isključuje mogućnost da se svet kreće u pravcu manje granica. Važno pitanje je koliko daleko se otišlo duž kontinuuma. Slično tome, druga verzija sveta kao kontinuiranog prekrivača fragmentiranih nacionalnih država i tržišta nije održiva u svetu u kome je regionalna integracija veoma istaknut trend i u kome se uloga međunarodnih organizacija, kao što je Svetska trgovinska organizacija, širi.

Sama svetska privreda je, takođe, daleko od globalne, jer su tokovi kapitala i trgovine i investicija koncentrisani u Trijadi Evrope, Severne Amerike i Istočne Azije, dok su zemlje u razvoju marginalizovane. Sama Trijada ima moć da vrši jake pritiske nad velikim delom svetske privrede, a njeni članovi, čak iako deluju odvojeno, imaju veliku moć da utiču na ekonomska zbivanja.

Vodeći pobornici skeptičnog pristupa, Hirst i Tomson, ne poriču da postoji veća međusobna povezanost između svetskih privreda i tržišta. Međutim, oni stoje na stanovištu da je mnogo toga u vezi sa globalizacijom i bezdržavnosti preterano. Pre nego da rastuću ekonomsku međuzavisnost opišu kao globalizaciju, oni upućuju na promenu ka više međunarodnoj, „internacionalnoj“ privredi. Čineći to, naglašavaju originalno značenje reči „međunarodni, internacionalni (*inter-national*)“ – odnosno da ona znači „između naroda, između zemalja“. Tvrde da je ovaj opis čak više odgovarao periodu sredine XIX veka do početka Prvog svetskog rata. Kroz upotrebu koncepta internacionalizma, Hirst i Tomson priznaju rastuću međusobnu povezanost između nacionalnih privreda. Uprkos ovim čvršćim vezama, tvrde da domaći i međunarodni okviri ostaju odvojeni u pogledu kreiranja ekonomske politike. Takođe, ostaju pri tome da međunarodni događaji ne prodiru obavezno direktno u nacionalne privrede, ali imaju indirektno efekte kroz nacionalnu politiku ili tržišne snage.¹⁴

Da bi se adekvatno procenio dostignuti nivo globalizacije savremene svetske privrede neophodno je napraviti razliku između dva različita procesa:

Procesa internacionalizacije – koji uključuju jednostavno širenje ekonomskih aktivnosti van nacionalnih granica. Oni, u suštini, znače

¹⁴ Prema: Hirst, Paul and Grahame Thompson, 2003, *The future of globalisation*, u: Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK, pp. 17-20; i: Johnson, Debra and Colin Turner, 2003, *International Business: Themes and Issues in the Modern Global Economy*, Routledge, London, pp. 10-12.

kvantitative promene koje vode ka *više ekstenzivnim* geografskim obrascima ekonomske aktivnosti, i

Procesa globalizacije – koji uključuju ne samo geografsku raširenost ekonomske aktivnosti van nacionalnih granica već i, što je još važnije, *funkcionalnu integraciju* ovih međunarodno raširenih aktivnosti. Zato oni znače suštinske *kvalitative* promene u načinima na koje se ekonomske aktivnosti organizuju.¹⁵

Odnos između ova dva procesa – procesa internacionalizacije i procesa globalizacije, prikazan je na Slici 2. Na horizontalnoj osi je prikazan obim odnosno stepen geografske raširenosti ekonomskih aktivnosti, dok je na vertikalnoj osi prikazan intenzitet odnosno stepen funkcionalne integracije ekonomskih aktivnosti. Unutar ovog okvira, procesi internacionalizacije su prikazani kao pojava varirajućih prostornih stepena ali na niskom nivou funkcionalne integracije. Nasuprot tome, procesi globalizacije su prikazani kao obuhvatanje različitih stepena kako geografske tako i funkcionalne integracije. Ovi procesi, stoga, treba da se posmatraju kao *tendencije* a ne kao konačna stanja. Oni, prema Dikenu (*Dicken*),¹⁶ gotovo nikada neće dovesti do krajnjeg stanja čiste globalizacije.

Hipotetički regioni, prikazani na Slici 2, odražavaju različite stepene funkcionalne integracije i geografske raširenosti. Možemo ih rangirati, na primer, od visoko integrisane i prostrane Evropske unije do mnogo manjih i jednostavnijih sporazuma o slobodnoj trgovini u mnogim delovima sveta. Potencijalne veze između ovih regiona mogu da se ostvare, na primer, kroz firme koje sprovode regionalne strategije, prikazane isprekidanim linijama.

Umesto zaključka: Dokle je stigla svetska privreda?

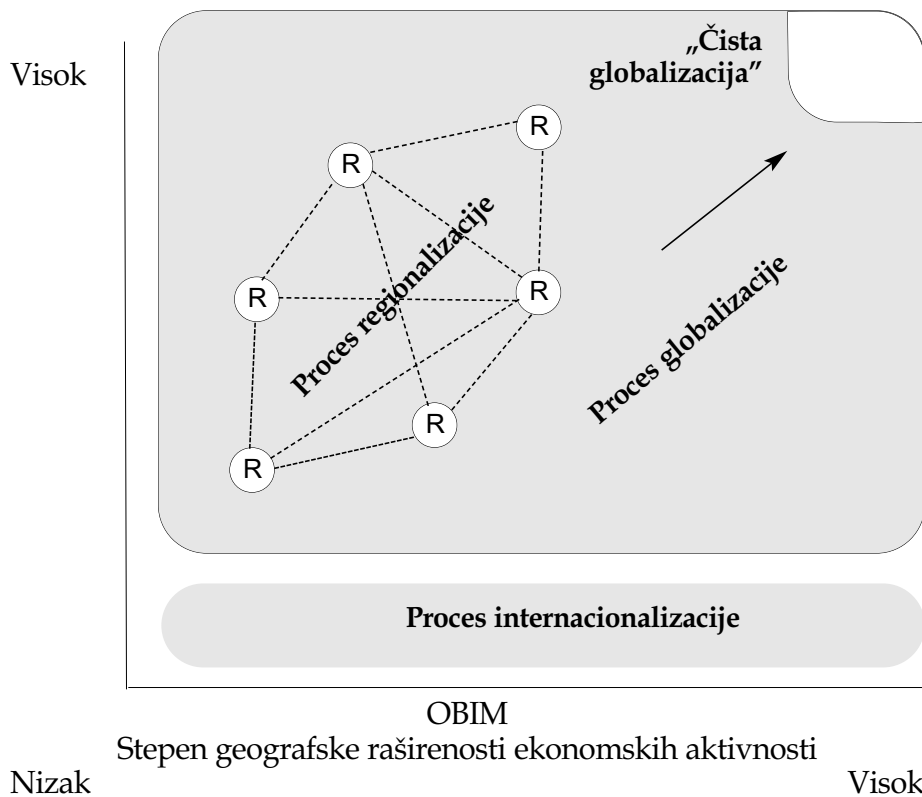
Primetna tendencija u savremenoj svetskoj privredi je da se ekonomska integracija uspostavlja na varijetetu regionalnih razmera, iznad „nacionalnog“ ali ispod „globalnog“. U krajnjem zbiru, uočava se da nekoliko procesa – proces internacionalizacije, regionalizacije i globalizacije, zajedno koegzistiraju. U pojedinim slučajevima, u pitanju je produženje dugo uspostavljenih međunarodnih disperzija aktivnosti. U drugim slučajevima, međutim, u pitanju je kako rastuća disperzija tako i rastuća integracija aktivnosti van nacionalnih granica. Ovakav razvoj obezbeđuje da se promene koje potiču iz jednog dela sveta brzo šire na druge delove.

Iako je, kvantitativno, svetska privreda pre 1914. godine bila otvorena približno koliko i danas, priroda njene integracije je bila kvalitativno veoma različita. Međunarodna ekonomska integracija pre 1914. godine, zapravo, do pre pet decenija, bila je u suštini „plitka“ integracija koja se u velikoj meri

¹⁵ Dicken, Peter, 2004, *Global Shift: Reshaping the Global Economic Map in the 21st Century*, Sage Publications Ltd, London, p. 12.

¹⁶ Dicken, Peter, 2004, *Global Shift: Reshaping the Global Economic Map in the 21st Century*, Sage Publications Ltd, London, p. 12.

Slika 2: Procesi globalne ekonomske transformacije

Izvor: Dicken, Peter, 2004, *Global Shift: Reshaping the Global Economic Map in the 21st Century*, Sage Publications Ltd, London, p. 13.

ogledala u trgovini robom i uslugama između nezavisnih firmi i kroz međunarodno kretanje portfolio kapitala. Danas, živimo u svetu koga karakteriše „duboka“ integracija, primarno organizovana unutar proizvodnih mreža transnacionalnih kompanija, koja postaje sve više prožimajuća.

Na taj način, iako snage globalizacije nesumnjivo deluju, mi nemamo potpuno globalizovanu svetsku privredu. Zbog toga, primarno možemo govoriti o *tendencijama* globalizacije. *Tendencije* globalizacije se mogu dešavati bez toga da rezultiraju u sveukupnom krajnjem stanju – globalizovanoj privredi, u kojoj sve nejednakosti i razlike iščezavaju. Zato treba smatrati da je globalizacija *kompleks međusobno povezanih procesa*, pre nego konačno stanje, kao i da su ove tendencije veoma neravnomerne u prostoru i vremenu. Procesi globalizacije se ne dešavaju svuda na isti način i istom brzinom; oni su suštinski geografski neujednačeni, kako u svojim operacijama tako i u svojim rezultatima. Zato možemo reći da živimo u svetu rastuće kompleksnosti, međupovezanosti i nestalnosti.

Možemo zaključiti da je savremena svetska privreda još uvek daleko od „čistog“ globalnog modela, ali postoje jasni znaci da se u tom pravcu ubrzano kreće. Postojeće stanje svetske privrede bi se moglo okarakterisati kao stanje u kome postoji značajan stepen globalne ekonomske međuzavisnosti. To znači da su veze između raznih tržišta, proizvodnje i finansijskih aktivnosti dostigle takav stepen povezanosti i međuzavisnosti da zbivanja i ekonomske aktivnosti u jednom delu sveta ili čak u jednoj državi mogu imati reperkusije i na mnoge druge države, a takođe i da su ekonomske politike pojedinih država u velikoj meri pod uticajem faktora koji deluju van te države.

Bibliografija

1. Baylis, John and Steve Smith (editors), 2001, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford University Press, New York.
2. Baylis, John and Steve Smith, 2001, *Globalization and its Precursors*, in: Baylis, John and Steve Smith (editors), 2001, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford University Press, New York.
3. Dicken, Peter, 2004, *Global Shift: Reshaping the Global Economic Map in the 21st Century*, Sage Publications Ltd, London.
4. Dunning John (ed.), *Governments, Globalization and International Business*, Oxford, Oxford University Press.
5. Dunning, John H., 2000, *Globalization and the Theory of MNE Activity*, in: Hood, Neil and Stephen Young (editors), 2000, *The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development*, Macmillan Press Ltd, London, Great Britain.
6. Hirst, Paul and Grahame Thompson, 2003, *The future of globalisation*, in: Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK.
7. Hood, Neil and Stephen Young (editors), 2000, *The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development*, Macmillan Press Ltd, London, Great Britain.
8. Hood, Neil and Stephen Young, 2000, *Globalization, Multinational Enterprises and Economic Development*, in: Hood, Neil and Stephen Young (editors), 2000, *The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development*, Macmillan Press Ltd, London, Great Britain.
9. International Monetary Fund, 1997, *World Economic Outlook*, May 1997, Washington, IMF.
10. Johnson, Debra and Colin Turner, 2003, *International Business: Themes and Issues in the Modern Global Economy*, Routledge, London.
11. Kobrin, Stephen J., 2003, *Sovereignty @ Bay: Globalization, Multinational Enterprise, and the International Political System*, in: Rugman, Alan M. and Thomas L. Brewer (editors), 2003, *The Oxford Handbook of International Business*, University Press, Oxford.
12. Ietto-Gillies, Grazia, 2003, *The role of transnational corporations in the globalisation process*, in: Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK.

13. Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK
14. Ohmae, Kenichi, 1994, *The Borderless World*, London, HarperCollins, in: Johnson, Debra and Colin Turner, 2003, *International Business: Themes and Issues in the Modern Global Economy*, Routledge, London.
15. Rugman, Alan M. and Thomas L. Brewer (editors), 2003, *The Oxford Handbook of International Business*, University Press, Oxford.
16. Sredojević, Dragoslava, Stojadinović-Jovanović, Sandra i Momčilo Vasiljević, 2009, *Međunarodni biznis*, Visoka poslovna škola strukovnih studija, Valjevo.
17. Strange, S., 1997, *An International Political Economy Perspective*, in: Dunning J. (ed.), *Governments, Globalization and International Business*, Oxford, Oxford University Press, pp. 132-145.
18. Sutcliffe, Bob and Andrew Glyn, 2003, *Measures of globalisation and their misinterpretation*, in: Michie, Jonathan (editor), 2003, *The Handbook of Globalisation*, Edward Publishing Limited, Cheltenham, UK.

Sandra Stojadinović Jovanović, PhD

THE ACHIEVED LEVEL OF WORLD ECONOMY GLOBALISATION

ABSTRACT

There are numerous studies of the process of globalisation which not been conducted only recently. Globalisation is always present in any subject that deals with the contemporary economy and contemporary business environment. The paper will analyse the process of globalisation from a new angle attempting to establish through theoretical debates the level, which has been achieved. The analysis of the attained level of the world economy globalisation is very significant since it determines the business environment framing business surroundings. There are numerous controversies in considering the achieved level of globalisation and the main disagreement concerns the degree and significance of changes in the world economy.

Key words: globalisation, world economy, internationalisation.